
Erven

1. Erfstelling en legaten

Wanneer u op enig moment komt te overlijden, zullen uw erfgenamen van u erven. Wie uw erfgenamen zijn, is afhankelijk van de vraag of u een testament heeft opgemaakt. In het testament kunt u bepalen welke personen van u zullen erven. Daarnaast kunt u van specifieke goederen beslissen door wie zij moeten worden geërfd. Wanneer u geen testament heeft opgemaakt, zal uw vermogen vererven volgens het wettelijk erfrecht bij versterf.

Tip:

Het kan voorkomen dat de door u in een testament benoemde erfgenaam ten tijde van uw overlijden zelf niet meer in leven is. U doet er daarom verstandig aan tevens een of meer opvolgende erfgenamen te benoemen.

Tip:

Wanneer (certificaten van) aandelen tot uw vermogen behoren, kunt u deze aandelen afzonderlijk legateren aan een bepaalde persoon of personen. Een ondernemingslegaat kan doorgaans ook worden geadviseerd voor een optimale werking van de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten (zie hierna paragraaf 5. Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten). Let u wel altijd op eventuele aanbiedingsplichten binnen de onderneming.

Indien het wettelijk erfrecht van toepassing is, erven in eerste instantie uw echtgeno(o)t(e) en uw kinderen gezamenlijk van u. Wanneer een van uw kinderen onverhoopt eerder dan u is overleden, nemen de kinderen van dit kind (uw kleinkinderen) diens plaats in. Bij het

ontbreken van een dergelijke groep erfgenamen, erven uw ouders en broers/zussen gezamenlijk (maar wel zo dat ieder van uw ouders in ieder geval een kwart verkrijgt) van u. Eventuele kinderen van een broer of zus (neven of nichten) treden daarbij weer in de plaats van uw eerder overleden broer of zus.¹

2. Wettelijke verdeling

Zodra u komt te overlijden met achterlating van een echtgeno(o)t(e) en kinderen, is de wettelijke verdeling van toepassing. De wettelijke verdeling houdt op hoofdlijnen in dat de langstlevende al uw vermogen in eigendom erft en uw kinderen een vordering op de langstlevende verkrijgen ter grootte van hun erfdeel.

Tip:

U kunt overwegen om de wettelijke verdeling bij testament uit te sluiten. Mede omdat deze regeling weinig flexibiliteit biedt in de afwikkeling van uw nalatenschap. Als alternatief zou u dan kunnen kiezen voor een flexibel keuzetestament waarbij de verzorging van de langstlevende centraal staat. Met het oog op de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten doet u er dan wel verstandig aan het ondernemingsvermogen buiten deze regeling te laten (zie ook hierna paragraaf 5. Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten).

3. Overige bepalingen in uw testament

In uw testament kunt u verder bepaalde voorwaarden opnemen waarin wordt vastgesteld hoe uw vermogen wordt vererfd. Hieronder behandelen wij enkele van deze bepalingen.

¹ Wanneer u ook deze groep personen niet achterlaat, zullen uw grootouders gezamenlijk erfgenamen zijn. Daarop volgend uw overgrootouders. Ook ten aanzien van deze laatste twee groepen geldt dat eventuele kinderen in de plaats kunnen treden (plaatsvervulling).

3.1. Uitsluitingsclausule

Zo kunt u bepalen dat van u wordt geërfd onder zogenoemde uitsluitingsclausule, zodat dit vermogen niet met een eventuele echtgenoot van de verkrijger wordt gedeeld krachtens hun huwelijksgoederenregime.² De erfgenaam kan dan nog wel over het van u geërfde vermogen beschikken ten behoeve van wie hij maar wil. U kunt daarom ook beslissen dat uw erfgenamen verkrijgen onder tweetrapsmaking (zie hierna).

3.2. Tweetrapsmaking

Door middel van een tweetrapsmaking kunt u langer grip houden op het familievermogen en kan in bepaalde situaties een voordeel voor de erfbelasting worden bereikt. Bij een tweetrapsmaking zal hetgeen u heeft nagelaten aan een eerste erfgenaam (of wat daar nog van over is), automatisch doorgaan naar een door u benoemde tweede erfgenaam. U kunt dus als het ware tweemaal over uw nalatenschap beschikken.

Tip:

Met het opnemen van een tweetrapsmaking kunt u ervoor zorgen dat de (certificaten van) aandelen in uw bedrijf binnen de familie blijven, doordat deze aandelen automatisch door vererven naar door u aangewezen tweede erfgenamen (bijvoorbeeld de volgende generatie). U kunt daarbij al dan niet bepalen dat de eerste erfgenamen het geërfde vermogen als het ware moeten bewaren voor de tweede erfgenamen (tweetrapsmaking met bewaarverplichting).

Daarnaast kan de tweetrapsmaking (vanuit fiscaal perspectief) verstandig zijn wanneer u bijvoorbeeld kinderen heeft die u tot erfgenaam benoemt. Zo kunt u bepalen, dat het van u geërfde ver-

² Op dit moment is een wetsvoorstel aanhangig om verkrijgingen krachtens erfrecht automatisch buiten de huwelijksgemeenschap te laten vallen. Na inwerkingtreding van dit voorstel kan het juist van belang zijn een zogenoemde insluitingsclausule op te nemen wanneer u wilt dat het vermogen wel kan worden gedeeld met de echtgeno(o)t(e) van uw erfgenaam.

mogen bij het overlijden van een van de kinderen zonder afstammelingen, automatisch zal doorgaan naar uw overige kinderen. De overige kinderen erven dan direct van u via de tweetrapsmaking, zodat wordt geërfd tegen een gunstig tarief voor de erfbelasting van 10-20%. Zonder de tweetrapsmaking hadden uw overige kinderen (naast uw partner) geërfd tegen een broer-zus tarief van 30-40%. Zie voor de tarieven ook hierna *paragraaf 4, Erfbelasting*.

3.3. Bewind

Ook kunt u bepalen dat het vermogen dat iemand van u erft onder bewind staat. Zodoende zal een door u benoemde bewindvoerder het geërfde vermogen op een verantwoorde wijze beheren ten behoeve van de rechthebbende. Het bewind duurt dan voort tot een door u aangegeven leeftijd (bijvoorbeeld 25 jaar).

3.4. Executele

U kunt in uw testament een executeur benoemen. De executeur is belast met de afwikkeling van uw nalatenschap overeenkomstig hetgeen in uw testament is bepaald. Het benoemen van een executeur kan de afwikkeling van uw nalatenschap vergemakkelijken, doordat de erfgenamen voor de afwikkeling van uw nalatenschap niet steeds met elkaar om de tafel hoeven om beslissingen te nemen.

4. Erfbelasting

Over wat van u wordt geërfd, is erfbelasting verschuldigd. De erfbelasting moet worden betaald door de verkrijger zelf, tenzij u in uw testament bepaalt dat een andere verkrijger deze belasting moet dragen. De erfbelasting, die iedere verkrijger verschuldigd is, is afhankelijk van de hoogte van de verkrijging en de verwantschap met u als erflater. Uw (fiscale) partner en uw kinderen verkrijgen tot een bedrag van €121.903 (cijfers 2016) tegen een tarief van 10%. Over het meerdere is erfbelasting verschuldigd tegen een tarief van 20%. Daarbij heeft iedere verkrijger wel recht op een vrijstelling. Zie de onderstaande tabel, waarin de tarieven en vrijstellingen voor verschillende groepen personen staan opgenomen (cijfers 2016).

Erven

partner	10%	20%	€ 636.180
kinderen	10%	20%	€ 20.148
kleinkinderen	18%	36%	€ 20.148
overig	30%	40%	€ 2.122

Tip:

Wanneer u veel vermogen heeft om na te laten, kan het verstandig zijn om aan de kleinkinderen ieder het bedrag van hun vrijstelling te legateren. Zo kan optimaal gebruik worden gemaakt van de vrijstellingen en zullen deze bedragen niet worden belast tegen het hoge tarief van 20% aan erfbelasting bij vererving naar uw kinderen. Bovendien komt het vermogen zo direct bij een jongere generatie terecht, zodat het niet meerdere malen (belast) zal vererven.

Tip:

Eventuele bedrijfsopvolgingsfaciliteiten kunnen – onafhankelijk van de hierboven genoemde tarieven en vrijstellingen – de te belasten omvang van uw nalatenschap verlagen (zie hierna). Ga derhalve tijdig na of uw situatie en testament zijn afgestemd op deze faciliteiten.

5. Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten

Wanneer uw erfgenamen bij uw overlijden aandelen (en/of ander ondernemingsvermogen) vererven, kan mogelijk een beroep worden gedaan op de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten. De huidige regeling voor de Successiewet kan als volgt kort worden samengevat:³

³ Daarnaast bestaan er bedrijfsopvolgingsfaciliteiten voor de inkomstenbelasting. Deze faciliteiten zullen hier verder buiten beschouwing worden gelaten. Voor een verdere behandeling van de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten verwijzen wij graag naar *Hoofdstuk I, Algemeen, Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten*.

Onder bepaalde voorwaarden wordt de eerste € 1.060.298 aan kwalificerend ondernemingsvermogen volledig vrijgesteld van heffing (cijfers 2016). Van het meerdere wordt 83% vrijgesteld. Dus van iedere euro die uitkomt boven het bedrag van € 1.060.298 is dus € 0,83 vrijgesteld en € 0,17 belast. Alleen het laatstgenoemde bedrag zal dus worden belast op de wijze zoals toegelicht in *paragraaf 4. Erfbelasting*. Het belang van de toepassing van de bedrijfsopvolgingsfaciliteit is daarmee groot.

Voor toepassing van deze faciliteiten moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Zo dient u al minimaal een jaar voorafgaand aan uw overlijden een substantieel aandelenbelang (5% of meer) te houden in een actieve onderneming. Bovendien dient uw erfgenaam de van u geërfde aandelen ten minste vijf jaar te houden.

Tip:

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten niet goed samen gaan met een finaal verrekenbeding (of niet uitgevoerd periodiek verrekenbeding) in uw huwelijkse voorwaarden.⁴ Door de werking van het verrekenbeding kunnen de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten niet optimaal worden benut. Ga derhalve na of uw huwelijkse voorwaarden zijn afgestemd op deze faciliteiten.

Tip:

U zult er doorgaans verstandig aan doen de wettelijke verdeling in uw testament uit te sluiten, aangezien deze wettelijke regeling ervoor zorgt dat de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten niet optimaal kunnen worden toegepast. De langstlevende verkrijgt op grond van de wettelijke verdeling namelijk alle aandelen, terwijl de kinderen slechts een vordering krijgen ter grootte van hun erfdeel. Alleen de langstlevende kan dan gebruik maken van de faciliteiten, zodat

⁴ Voor een behandeling van de mogelijke bepalingen in uw huwelijkse voorwaarden, verwijzen wij graag naar *Hoofdstuk III, Transparantie (intern en extern), Huwelijkse voorwaarden*.

de verkrijging door uw kinderen zonder toepassing van faciliteiten wordt belast.

Dit geldt in gelijke zin voor een quasi-wettelijke verdeling en vruchtgebruik- of keuzelegaten (tegen inbreng) die in uw testament kunnen zijn opgenomen.⁵ U kunt uw ondernemingsvermogen wel uitsluiten van dergelijke regelingen.

Schenken

1. Schenkbelasting en belastingbesparing

Door tijdens het leven te schenken en giften te doen, kan belastingbesparing worden bereikt. Het vermogen van de schenker neemt immers af, ten gevolge waarvan bij zijn overlijden over de top van de afzonderlijke verkrijgingen minder erfbelasting verschuldigd zal zijn, omdat op deze wijze de progressie in het tarief wordt beperkt. Bovendien kan zo optimaal van de (jaarlijks) vrijgestelde bedragen voor de schenkbelasting gebruik worden gemaakt. Zie voor de tarieven en vrijstellingen voor de schenkbelasting de tabel hieronder. De over de schenking verschuldigde schenkbelasting dient te worden betaald door de verkrijger, tenzij u bij de schenking bepaalt dat u de belasting zelf zult betalen.⁶

partner	10%	20%	€ 2.122
kinderen	10%	20%	€ 5.304
kleinkinderen	18%	36%	€ 2.122
overig	30%	40%	€ 2.122

⁵ Ingeval van een quasi-wettelijke verdeling komt de langstlevende op grond van een afwikkelingsbewind de bevoegdheid toe om eenzelfde verdeling van uw nalatenschap tot stand te brengen als wanneer de regels van de wettelijke verdeling van toepassing waren.

⁶ Het feit dat u de schenkbelasting voor uw rekening neemt wordt dan wel gezien als een aanvullende schenking.

Tip:

De tarieven voor de schenkbelasting zijn gelijk aan de tarieven voor de erfbelasting (maar niet de vrijstellingen!). Wanneer u een groot vermogen heeft, kan het lonen jaarlijks een bedrag ter grootte van de eerste tariefschijf (€ 121.903 in 2016) te schenken. Dit bedrag zal bij uw overlijden dan niet tegen het hogere tarief worden betrokken in de erfbelasting. Daarnaast kunt u jaarlijks de hierboven genoemde vrijstellingen benutten.

Tip:

U kunt voor schenkingen aan uw kinderen tussen de leeftijd van 18 en 40 jaar eenmalig gebruik maken van een verhoogde vrijstelling ten bedrage van € 27.570 (cijfers 2016). Daarnaast kunt u aan ieder persoon tussen de leeftijd van 18 en 40 jaar, ten behoeve van de eigen woning, een bedrag van € 100.000 vrijgesteld schenken. Let wel dat u aan iedere verkrijger slechts eenmaal met gebruikmaking van een verhoogde vrijstelling kan schenken.

2. Contante schenking versus papieren schenking

Indien u tijdens leven een geldbedrag wilt schenken, kunt u dit in contanten of door middel van een schuldgerekenning uit vrijgevigheid (een zogenoemde papieren schenking) doen. Een nadeel van schenkingen in contanten kan zijn dat de benodigde liquiditeiten vrij gemaakt moeten worden. Wanneer uw vermogen grotendeels bestaat uit ondernemingsvermogen of onroerend goed, verdient de zogenoemde schuldgerekenning uit vrijgevigheid wellicht de voorkeur. Bij notariële akte erkent u dan een bedrag schuldig aan de verkrijger, waarbij wordt bepaald dat de vordering pas opeisbaar is na uw overlijden. Het voordeel van deze variant is dat uw liquiditeitspositie tijdens uw leven niet ingrijpend wordt aangetast. Over het schuldig erkende bedrag dient wel jaarlijks een rente van 6% te worden vergoed. Deze rente moet jaarlijks daadwerkelijk aan de verkrijger worden betaald. Het is goed zich te realiseren dat deze rentebedragen vrij van erf- en/of schenkbelasting aan de verkrijger kunnen worden overgeheveld en als zodanig ook een vorm van Estate Planning inhouden.

Tip:

Let bij het schenken van (certificaten van) aandelen ook altijd op eventuele aanbiedingsplichten in de aandeelhoudersovereenkomst.

3. Bepalingen t.a.v. de schenking

U kunt de schenking doen onder uitsluitingsclausule, of tweetrapsbepaling. Daarnaast kan ook voor krachtens schenking verkregen vermogen een bewindbepaling worden opgenomen. Zie voor een toelichting op deze bepalingen *Hoofdstuk V. Overdracht, Erven, paragraaf 3. Overige bepalingen in uw testament.*

4. Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten

Wanneer u (certificaten van) aandelen schenkt, kunnen de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten van toepassing zijn. Zie voor een nadere toelichting op de faciliteiten *Hoofdstuk V. Overdracht, Erven, paragraaf 5. Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten*. Om bij een schenking een beroep te kunnen doen op de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten dient u al minimaal vijf jaren een aanmerkelijk belang te hebben in een actieve onderneming. Daarnaast moet de verkrijger de aandelen minimaal vijf jaren na schenking houden.

6. Levenstestament

Een levenstestament is een geregistreerde notariële akte waarin uw wensen en instructies kenbaar worden gemaakt aan personen, voor het geval zich tijdens uw leven situaties voordoen waardoor u tijdelijk of langdurig niet in staat bent om uw wil te uiten en/of uw eigen belangen te behartigen. U kunt hierbij denken aan wilsonbekwaamheid, langdurige afwezigheid vanwege bijvoorbeeld een (zaken)reis of aan de situatie dat u bepaalde zaken niet meer zelf wil/kan regelen, bijvoorbeeld vanwege een coma of ouderdom. U verleent in het levenstestament een volmacht aan een of meer personen om volgens die instructies namens u te kunnen handelen. De rechtshandeling die de gevolmachtigde namens u verricht, wordt aan u toegerekend (mits de gevolmachtigde binnen de grenzen van de bevoegdheid handelt). De volmacht en instructies kun-

nen betrekking hebben op uw persoonlijke situatie, alsook op uw onderneming.

Tip:

Met het oog op de continuering van uw onderneming, kan het verstandig zijn om een volmacht met instructies af te geven voor de rechtshandelingen die samenhangen met uw onderneming. Zo zal de onderneming niet stil komen te liggen als u (tijdelijk) zelf niet in staat bent om rechtshandelingen te verrichten. U kunt in het levenstestament één persoon benoemen die zowel uw persoonlijke als zakelijke aangelegenheden behartigt. Of u kunt voor uw persoonlijke en zakelijke aangelegenheden afzonderlijke personen tot gevolmachtigden benoemen.